

НОВИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ТРАДИЦІЙНОЇ АРХІТЕКТУРИ

Аліна Ярова

Vellinga M. *The End of the Vernacular: Anthropology and the Architecture of the Other*. *Etnofoor*. 2011. Vol. 23. No. 1 : Architecture. Pp. 171–192.

Цікаві роздуми щодо вивчення традиційної культури в часи глобалізації навів Марсель Веллінга (Marcel Vellinga) у статті «Кінець народного: антропологія та архітектура Інших», що вийшла друком у нідерландському журналі *Etnofoor*. Автор є співробітником Університету Оксфорд Брукс (Англія) та Університету Квінсленду (Австралія), займається вивченням народної архітектури та її місця у світі.

М. Веллінга звертає увагу читача на те, що багато дослідників занепокоєні швидким зникненням традиційних рис у різних сферах духовної і матеріальної культури внаслідок технічного прогресу, урбанізації та інших факторів, тому намагаються студіювати найстаріші прояви «народної культури». Під «народним» маються на увазі автентичні традиції, використання природних матеріалів на противагу сучасним, де в будовах застосовуються новітні матеріали, техніка тощо. Утім, автор статті підкреслює необхідність дослідження культури людини зараз, у нових умовах. Він спирається на концепцію Міллера, згідно з якою, небажання антрополога вивчати вплив потреб споживача на його культуру — це примітивізм.

Вплив прогресу, на думку Міллера, треба розглядати як особливості потреб сучасної людини, а не як втрату традиційності. Африканця, котрий грає у відеоігри, автор статті відносить до категорії «Інші», які, на його думку є «автентичними сучасними споживачами». Такий підхід до дослідження, за Веллінгою, прослідковується в другій половині ХХ ст., коли знизилася протиставлення екзотичних племен (наприклад Австралії, Африки) європейським суспільствам, які пережили промислову революцію.

На думку Веллінга, вивчення особливостей споживальництва показує динамічність культури. Науковець вважає архітектуру однією з ключових категорій культури і в її контексті намагається розмежувати поняття «традиційна» та «сучасна». Автор наводить історіографію термінології, зазначаючи, що ще 1839 року в одній із британських газет було написано, що в Британії вже немає «народного» стилю. Подекуди його відголоски можна знайти в сільських будинках, фермах.

Як вважає дослідник, архітектура сучасних пересічних людей, особливо тих, які живуть у приватних будинках, є поєднанням залишків традиційних рис та виявів сучасних потреб споживальництва, а також має регіональні особливості (культура «Інших»).

М. Веллінга докладно розглядає поняття «традиційне», «примітивне», «просте», «народне». На його думку, у науці традиційній архітектурі приділено менше уваги, ніж, наприклад, проявам нематеріальної культури. Він зазначає, що більшість студій націлена на дослідження монументальних споруд, а не будинків «Інших».

За спостереженнями науковця, ситуація дещо змінилася на початку ХХІ ст., коли є установи, які вивчають та захищають народну архітектуру, проте багато аспектів залишилися поза увагою дослідників.

Загалом автор порушив важливу проблему термінології та проаналізував різні підходи до неї наприкінці ХІХ — упродовж ХХ ст. Він увів у науковий обіг специфічну категорію «Інші» та звернув увагу читачів на особливості культури сучасного суспільства, наголосив на необхідності його дослідження.